

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁSTĽ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok ——— 8.— kor. Na pol roka ——— 4.— « <i>Jednotlivé číslo 16 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor: JÁN BARTOS, krajský vyslanec Za vydavateľstvo zodpovedný: JÁN MOLNÁR, pápežský prälát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. kor., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	---	--

Na vedomie cteným čitateľom!

Cteným čitateľom našim s prítomným úctive dávame na vedomie, že ponač, nadovšetko v poslednom roku, na vyhotovenie našo časopisu veľmi veľké obnosy museli sme doplácať a ponač tieto doplácania jednotajne zrastajú, vydávanie časopisu predbežne dočasne zastavujeme a ctených predplatiteľov našich úctive prosíme, aby predplatky na rok 1919. zatiaľ nám neposielali, kým ich o to osobitne nepožiadame. Tým ale, ktorí ich predplatky na budúci rok už poslali, zaslané nám obnosy o niekoľko dní zpiatky pošleme.

S úctou

Vydavateľstvo „Kresťan“-a.

Na medziach dvoch rokov.

S posledným dňom b. r., 31. decembra 1918. «Kresťan» zakľučil 25. rok svojho jestvovania. Počas tejto dlhej doby neustále a neohrozene bojoval za práva a oprávnené požiadavky kresťanského ľudu slovenského. Získal si mnoho priateľov; prežil veľký počet vzteklych nepriateľov. V bojoch nikdy neustal. Vytýčený si kresťanský ľudový program usiloval sa vyplniť do poslednej litery. Kresťanskú ľudovú zástavu, pod ktorou bojovaly tisíce a tisíce oddaných privržencov behom štvrtého stoletia neohrozene ponášal a zachoval nepoškvrnenú. Pri rozlúčení sa s bežiacim rokom nejdeme vykladať boje a útrapy zašlej doby. Čo sa stalo, stalo sa. Čo sme za najhoršie držali, krvavej vojne koniec urobil všemohúci Pán Boh. S nastávajúcim rokom svetovému pokoji hľadáme v ústrety. S nastávajúcim rokom ustá-

lený má byť nielen svetový pokoj, lež národom Európy teda aj obyvateľom našej vlasti, zabezpečené majú byť práva, akých posiaľ nemali. Cieľom zabezpečenia týchto práv, po vyhlásení ľudovej republiky, v mesiaci januári, vypísané a prevedené budú voľby do národného zhromaždenia. Celá budúcnosť kresťanského obyvateľstva Uhorska závisí od toho, ako pri týchto voľbách nad svojím osudom rozhodne.

V politickom živote Uhorska po vyhlásení ľudovej republiky snaží sa uplatniť viacej politických stránok. Tu je Kresťanská Sociálna Ľudová strana, Károlyiho strana, Strana Sociáldemokratov, Strana Radikálov. Ktorá strana pri týchto voľbách dosiahne väčšinu, tá bude v krajine panovať. Keď zvíťazí Károlyiho strana, jej patrí budúcnosť. Keď zvíťazia radikáli, táto strana židovskej inteligencie, tí budú panovať nad krajinou. Keď pri týchto voľbách väčšinu dostanú sociáldemokrati, vtedy budúcnosť Uhorska ustálená a zariadená bude na základe triedového boja, dľa zásad medzinárodného revolucionárneho robotníctva.

Keď pri voľbách do národného zhromaždenia oddáme naše hlasy, vtedy nad tým rozhodneme, či chceme, aby aj u nás zavítal ruský prevrat boľševikov alebo či si žiadame pokojný a rýchly vývin našej vlasti; vtedy ukážeme, či sme sa postavili na stranu našich nepriateľov, ktorí rozkusovali Uhorsko, tú krajinu Mariansku, v ktorej naši otcovia a praotcovia vyše tisíc rokov blažene a pokojne žili, svojou krvou posvätili alebo či všetci udržaním verejného poriadku, neunavnou prácou snažíme sa prispieť ku zabezpečeniu blaženej budúcnosti pre nás a pre našich potomkov. Tieto voľby rozhodnú, či ľud tejto krajiny i napozatým ostane kresťanským alebo či zapovrhne svojho Boha, svoju vieru, svoje sviaťosti, náboženstvo a vrúti sa do nového pohanstva?

Voľby do národného zhromaždenia rozhodnú nad tým, či nad našou vlasťou vladáriť majú vospustli blázni, ktorí zapomenú na vernosť vlasti podľnú, v záujme svetovej revolúcie u nás všetko chcú na ruby obrátiť, alebo či pracujúci, krv vo vojne prelievajúci ľud kresťanský má pánom byť v tejto krajine?

V národnom shromaždení bude rozhodnuté, komu majú patriť pozemské majetky. Že pozemské veľké majetky zaniknú, to je už istá vec. Sociáldemokrati to chcú, aby súkromná vlasťnosť celkom prestala. V tomto páde nikto by nemohol mať päť, desať, dvadsať, tridsať alebo päťdesiat jutár zeme vo svojom majetku, *bo všetky pozemky patrily by všeobecnosti*. Kto dal jednotlivcom práva a moci ku tomu, aby milióny ľudu pozbavili oprávneného ich majetku? Malí hospodári a gazdovia krajiny zaslúžia, aby boli pánmi svojho majetku. Keby ich tohoto práva chceli pozbaviť, to by stálo mnoho krviprelievania a životov. Aj to, čo malí ľudia dostanú z parcelovaných pozemkov veľkostatkárov, majú v rukách držať ako ich vlasťnosť. Zem obrábajúci ľud nesmie hľiveť v poddanstve dajakej ústrednej banky, ktorej na večné veky má robotovať, lež tá pôda, ktorú vpotutvári obrába, má byť jeho vlasťnosťou. Malý hospodár opravde veľou láskou bude len tú hrud obrábať, o ktorej vie, že ona jemu jeho deťom a potomkom patrí.

Hovorí sa, že pozemkové majetky židovských veľkostatkárov, grófov a gentrikov štát za zodpovednú cenu vymení, takrečené cirkevné majetky ale, že si privlastní bez všetkej náhrady. To by bola tá najväčšia nespravodlivosť. Jestli cirkevné majetky, z ktorých patričné vrchnosti udržiavajú naše školy, kostoly a iné verejné ustanovizne, jednoducho skonfiškujú a nebudú odovzdané katolickej samospráve, veľmi veľké dane uvalené budú na katolíckych veriacich. Majetky kresťanských konfessii štát dľa ľubovôle nesmie si privlastniť. Biskupi pozemkové majetky ponukli štátu ku parcellovaniu, pri tom ale rátajú na dve veci, po prvé, že parcellované čiastky tých pozemkov skutočne dostanú sa do rúk malých ľudí kresťanských; po druhé, aby cena za tieto pozemky i naďalej obrátená bola ku cieľom náboženským a kultúrnym.

My chceme a žiadame, aby ku pozemkom prišiel každý, čo ich vie obrábať, čo je statočný, spolahlivý človek, to ale nikdy nebudeme trpeť, aby parcellované pozemky staly sa predmetom verejného, slobodného vyzierania. Tá zem, ktorá každému patrí, nepatrí nikomu. Pozemky majú mať svojho gazdu a to nech je ten, čo ich obrába. Naš hospodársky ľud nesmie byť k tomu nútený, aby vyandroval alebo aby sa stal birešom zdierajúcich ho židovských árendášov alebo veľkostatkárov. Nech v krajine vznikne viacej tisíc malých hospodárskych rodín, bo tieto sú a budú udržiavatelja krajiny a štátu. My nejdeme do života uviesť zbojníctvo, prevraty, poopalačstvo, lež *panovanie poriadku na celej čiare*. Na miestach chudoby spokojných hospodárov chceme všade vidieť. Zhabanie majetkov malých a stredných hospodárov pod žiadnou podmienkou nedopustíme, lež to chceme a na tom pracujeme, aby každý, čo zem obrába, tolko mal, koľko mu je potrebné, aby svoju rodinu statočne vyživil mohol. Za takú *treťtú vlasťnosť* ľud ochotne donáša obeť, jestli ale falošní proroci terajšej doby do života chcú uviesť svet a vladarenie cucilistov a nikomu nechcú ponechať jeho osobnú vlasťnosť, vtedy tu nikdy

nebude poriadku, bo lumpi, mánotratníci, lenivci, postaváci v každom treťom roku budú kričať, aby majetky znovu byly podelené.

Aby takéto smutné prevraty nenastaly a sa neopakovaly, kresťanské obecnstvo pevne má spolu držať a pri voľbách, ktoré prevedené majú byť v januári roku 1919, hlasovať má jedine na kandidátov Kresťanskej Sociálnej Ľudovej strany.

Preto nech každý kresťansko-katolícky občan poťažne volieb obráti sa o vysvetlenie ku stredisku Kresťansko-Sociálnej Ľudovej strany Budapešť, IV., Ferenc József rakpart 27. II. poschodie.

Pri voľbách bude hlasovať každý 21-ročný mužský a každá 24-ročná ženská, keď vedia čítať a písať.

Kresťanská Sociálna Ľudová strana v záujme tusov skrze Čechov z Horniakov odvlčených.

Deputácia k ministerpredsedovi.

V nedeľu, 15. decembra o 6. hodine večer Kresťanská Sociálna Ľudová strana vo vlastnom kruhu vydržiavala poradu, v ktorej na dennom poriadku vytýčené bolo pojednávanie otázky o majetkovej reforme. Porade predsedal Georg *Szmrecsányi*, ktorý po zahájení porady pozornosť početných prítomných obrátil na tú polutovania hodnú skutočnosť, že *české čaty, ktoré obsadzujú jednotlivé kraje Horniakov, početných ku strednej triede patriacich uhorských občanov odvláčajú ako tusov, bez toho, žeby vláda v záujme týchto brutálne odvlčených uhorských občanov, ako vôbec známo, poslal čo len najmenšieho bola podujala.*

Predniesol, že ako mu to sdělili ľudia, ktorí o tom aj podžupana prešporskej stolice informovali, *odvlčených uhorských občanov hodili do žalárov v kazamatách pevniny Spielberg pri Brne sa nachodiucich, ktoré už cisár Jozef II. prísne bol zakázal ako trestnice upotrebovať. Očiti svedkovia hovoria, že Česi odvlčených uhorských občanov hladom moria a dvoch a dvoch okovami skuvaných odliekli. (Výkriky: Lotrovstvo!) S polutovaním dal tomu výrazu, že vláda poslal ešte vždy nenašla spôsobu ku zadostučineniu za túto urážku, alebo keď našla, že to vôbec neoznámila verejnej mienke. Dľa hodnoverných zpráv, ktoré dostal, skrze Čechov, ako tusi odvlčení sú nasledovní:*

Báthy Ladislav, arcibiskupský generálny vikár, *Borovanszky* Eduard, mestský hlavný fiskál, dr. *Csapkovics* Karol a *Csisár* Ľudvik pravotári, *Deutsch* Karol kupec, *Dolnay* Edmund, policajný kapitán, *Deutelbaum* Emmanuel, árendáš a ku jeho rodine patriaci Ferdinand, Kornelia a Irena, *Danzinger* Desider, dr. *Juszt* Armin pravotári, *Kiss* Franc, *Lichtenstein* Kálmán, správca cukrovej fabr. ky, *Linkenberg* Mór, *Majian* Richard kupci, *Mondok* Anton pravotár, *Negra* Albert, správca cukrovej fabriky, *Neurath* Emil a Sándor, dr. *Perger* Kalman, hlavný slúžny, *Reisz* Jenő a Armin, dr. *Roth* Jozef, mestský lekár, dr. *Scheress*, nadporučik v rezerve,

pravotár, *Ujházy* Árpád, redaktor novín, *Ujházy* Mikuláš, *Zelliger* Alojs, opát-farár, ďalej *Koppel* Ignác, árendáš a traja jeho spoločníci. Dľa došlých zpráav z *Nitry* odvliekli 50—60 osôb, z *Trenčína* ako tusa vzali vyše 70 rokov starého *Hajdu* Gezu, kúriálneho sudcu, predsedu tamajšej súdnej stolice. Zo *Žiliny* Česi tiež veľmi mnoho ľudí odvliekli, medzi odvliečenými je aj viacej kňazov *Hornouhorska*. Ja myslím, že v tejto porade prítomní úplne súhlasia so mnou, že tieto nespravodlivosti ďalej bez slova neslobodno nechať. *Milán Hodža*, povedal ďalej predsedajúci *Georg Szmrecsányi*, sdělil mi, že v árešte honv. tried. súdu v *Košiciach* zavretých je viacej takých *Uhrov*, ktorých pre upodozrenie priateľstva s *Čechmi* lapili a zatkli. Predostiera tú mienku, či by nebolo možno týchto pod tou podmienkou na slobodu pustiť, aby miesto nich aj *Česi* na slobodu pustili tých, ktorých ako tusov odvliekli. Poukázal na to, že demarkačnú čiaru tak boli ustálili, že čisto maďarské obce okresov *Galánta*, *Érsekujvár*, *Vágsellye* padly do demarkačnej čiary. Nevie, koho chybou sa toto mohlo stať, o tom ale má známosť, že čisto maďarské obyvateľstvo proti tomuto vyvlastneniu už protestovalo, tak na príklad obyvatelia *Galánty* cestou deputácie prosili pomoc s tým osvedčením, že keď ich uhorský štát neobrání, sami sa budú brániť do poslednej kvapky krvi. Že toto nebola len prázdna vyhrážka, dokázané je tou skutočnosťou, že obyvatelia obce *Nagy-mácsésd* železnými vidlami privítali české čaty, ktoré ta prišli, aby tú obec obsadily a zabili sedem českých vojakov. Sú to polutovaniahodné pády, ktoré zaiste neostanú bez pokuty, kto bude ale zodpovedný za ďalšie krviprelievanie, keď tento príklad aj iné obce budú nasledovať? S jeho stránky on ta konkluduje, že jestli české čaty potrebujú železničnú čiaru *Galánta—Érsekujvár*, treba im ju odovzdať, obyvateľstvo čisto maďarských obcí ale obsadovaním českými čatami neslobodno nútiť ku podobným výstupkom.

Móric Katona vie, kto ustálil demarkačnú čiaru, kto to ale nariadil, to mu není známo. Drží to ale za veľmi čudnú vec, že terajšia vláda, ktorá jednotajne bilaguje predošlé časy, české atrocitý nedáva na známosť cudzozemsku. Navrhol, aby strana pohoršenie vyslovila nad týmto pokračovaním a mlčaním vlády.

Štefan Haller predostrel návrh, aby strana cestou deputácie zakročila u predsedu vlády a vzala ho na otázku, čo zamýšľa podujať v záujme odvliečených tusov a žiadala od neho vysvetlenie poľažne ustálenia demarkačnej čiary.

Ladislav Palóc podal obšírne vysvetlenia. Za ním *Dr. Alexander Giesswein* predostretý návrh doplnil tým, keby nebolo možno za tieto urážky krátkou cestou obsiahnuť zadostučenie, appellovať treba ku národom *Europy*. Porada s týmto doplnkom prijala návrh a *Georga Szmrecsányiho* poverila, aby hneď v nasledujúci deň do potyku vstúpil s ministerpredsedom a v utorok zaviedol ku nemu deputáciu strany. Zatým prijali 158 za nových členov strany.

Károlyiho programm.

Na shromaždení vydržíavanom 22. dec. v hlavnomestskej redute, rozvinul ministerpredseda aróf *Michal Károlyi* svoj politický programm. Velká sieňa bola preplnená obecnstvom. Shromaždenie zahájil *Ján Hock* vzletnou rečou, v ktorej dojímavými slovami nakreslil terajší ťažký stav krajiny. Niet opustenejšej sirotý — riekol — ako sme my. S ľútosťou a sústrasťou pozoráme na vládu, ktorá je ochotná pretrpeť všetky muky. Našou povinnosťou je ochrániť, čo sa ešte dá ochrániť. Našou povinnosťou je ochrániť, čo sa ešte dá ochrániť. Potom posvietil na panujúce politické smery; jedon by rád udržať bez zmeny staré základy, druhý smer chce stály socialny vývin na základe *Marxových* zásad. Konečne vyhlásil, že neodvislá strana stojí na základe *Wilsonovho* programu a vyzval politické strany ku spoločnej práci.

Potom gróf *Michal Károlyi* v dlhšej reči rozvinul svoj politický programm. Uhorský ľud si myslel — riekol medzi iným — že záujmy jeho spojencov sú aj jeho záujmami. Ale pomaly nahliadol, že nakolko bol zavedený. Antant stihly v tejto vojne veľké nezdary, ale len dotiaľ, kým myšlienka pokoja nebola potisnutá do popredia. Tejto podrobil sa bývalý minister zahraničia *Czernin*. Pre vojnu nech trpia vodcovia starého panstva, ktorí boli vojne na príčine, nie však ľud, ktorý vo vojne len trpel a ktorý vojnu nechcel. Potom vyhlásil, že zostane na svojom mieste, že veslo vlády nevy pustí z ruky do tých čias, kým nachádzať bude dôveru u ľudu.

Uzavreli sme prímerie za ťažkých podmienok, ale vymienili sme dvoje, po prvé to, že pred zasadnutím konferencie pokoja neutvorila už hotové položenie a po druhé, že administrácia v celom Uhorsku zostane v rukách uhorskej vlády. Túto smluvu nezadržali. Násilne vyznačili novú demarkačnú čiaru. Poviem otvorene, že jestli ďalej budú takto pokračovať, nielen že nebude možné udržať poriadok, lež nastanú veľké zmätky v stravovaní krajiny. Proti tomuto budeme do tých čias protestovať, kým nás nevyslúchnu. Rečník úfa, že teraz, keď *Wilson* mešká v *Europe*, antant pochopí naše urážky.

Pofahom na národnostnú otázku uskutočniť chce rečník zásady *Ludvika Kossutha*, ktorý prvý hlásal myšlienku podunajskej konfederácie. Bez toho, že by sme prirodzené hospodárske hranice narušili, úfa, že by sa dala utvoriť taká hospodárska jednota, v ktorej rámci každý národ našiel by úplnú politickú slobodu, predsa by tvorily jedon hospodársky celok. Takto by bolo možno celistvosť Uhorska ochrániť.

Potom zmienil sa o vnútornopolitických otázkach. Dva svetové názory stoja jedon proti druhému. Jedon hlása pracujúce občianstvo a pracujúce robotníctvo, druhý hlásajú prívrženci starého poriadku. My sa oproti posledným musíme organizovať. Pod túto zástavu môžu sa shromaždiť spolu so sociáldemokratmi len tí, ktorí otvorene hlásajú, že kapitalistický systém v jeho starej

forme nemožno udržať. Práca musí byť náležite ocenená. Ja schvaľujem teóriu o vlastníckom práve, ale zodpovedne požiadavkám moderného veku. Prekazil' chcem, aby tu s výbuchami pracovali. Keď vo všetkých krajinách okolo nás stoja na základe vlastníckeho práva, aj my to musíme urobiť. Doteraz reč je len o majetkovej reforme, ale musíme sa postarať aj o priemyselných zamestnancov a o inteligenciu. Nespravodlivé by bolo previesť parcelovanie len pri pozemkoch, ale nedotknúť sa movitého kapitálu. V prvom rade tí musia prispieť krajine pomocou, ktorí počas vojny mali ohromné zárobky. Tieto dôchodky obťažuje veľkou daňou.

Pofahom na voľby povedal, že vláda bude na tom, aby voľby čím skôr boli prevedené.

Zmienil sa aj o vojsku a prízvukoval, že cieľom zabezpečenia verejného pokoja potrebné je dobre disciplinované vojsko. Disciplína má sa zakladať na vzájomnom dorozumení. Konečne vyzval všetkých občanov, aby odhliadli od všetkých pobočných záujmov a len jeden cieľ aby mali pred očami, aby totižto krajina vyviaznuť mohla z terajšieho kritického položenia.

Po Károlyim prehovorilo viac rečníkov v mene viacerých politických strán, na čo predseda Hock shromáždenie zakľúčil.

Položenie uh. ľudovej vlády voči antantu.

Vláda je odhodlaná zažakovať.

Ľudová vláda uhorskej republiky v stredu, 18. dec. na ministerskej rade zaoberala sa s napredovaním česko-slovenských, srbských a rumunských vojsk v Uhorsku a zistila, že ačkoľvek pri uzavretí prímeria výslovne prosila, aby na dobu obsadenia prišli do Uhorska, nakoľko možno, anglické, francúzske a americké čaty, predsa hlavné veliteľstvo balkánskych armád dohody ku obsadeniu používa česko-slovenské, srbské a rumunské čaty.

Výbor vlády pre záležitosti prímeria po opätovnom ohradzovaní sa znova ohradí proti napredovaniu česko-slovenských, srbských a rumunských čiat a vláda zároveň cestou plukovníka Vixa, vodcu francúzskej dôstojníckej deputácie v Budapešti pošle antantu notu, v ktorej sa ho spýta, či česko-slovenské, srbské a rumunské čaty dostaly splnomocnenie ku obsadeniu celého územia Uhorska. Uhorská vláda vyhlási, že jestli antant dal toto splnomocnenie, nemá žiadneho smyslu, aby záležitosti krajiny vybavovala uhorská vláda. Notu pošlú už najbližšie. Jestli odpoveď antantu nebude uspokojujúca, uhorská vláda zažakuje a na antant sverí spravovanie krajiny.

Bezťak ťažké položenie vlády obťažuje aj druhá okolnosť. Stanoviskom antantu je, že bude vyjednávať len s takou vládou, ktorá sa utvorila z lona parlamentu. Uhorsko teda môže zastupovať len ústavná parlamentná vláda.

Následkom toho potrebné je čím skoršie prevedenie

volieb a svolanie ústavodarného snemu. Vo vládných kruhoch úfajú, že nakoľko to vojenské položenie nezmožní, voľby do uhorského ústavodarného snemu môžu sa previesť už v januári. Akonáhle zasadne ústavodarný snem, Károlyiho vláda zažakuje a svoje miesto prepustí vláde, ktorá sa utvorí z väčšiny ľudového parlamentu.

Česko-slovenská vláda.

Česko-slovenská vláda so sídlom v Žiline zostavená je nasledovne: Na čele vlády stojí minister dr. Šrobár, poverený neodmedzenou mocou na celom Slovensku. Pomocníci jeho sú vládni referenti jednotlivých otázok. Všetko poprední slovenskí mužovia. Pre administráciu dr. Milan Ivánka, pre súdne veci dr. Ivan Dérer, pre finančné dr. Ľudevít Medvecký, pre orbu dr. Pavel Blaho, pre vojenské veci Fedor Houdek, pre zásobovacie dr. Metod Bella, pre obchod Vladimír Makovičský, pre školstvo Anton Štefánek, pre premávku Kornel Stodola, pre sociálne veci Emanuel Lehočský, pre verejné práce Štefan Janšák.

Vymenovanie slovenských županov pride najbližšie. Podžupanský úrad prestane, jeho práce prevezmú sami župani.

Prvá juhoslovenská vláda.

Eublaňská telegrafická kancelária oznamuje z Belehradu, že prvá vláda štátu Slovincov, Horvatov a Srbov sa už utvorila. Vláda pozostáva z ministrapredseda, z tohto námestníka a zo šesť odborných ministrov. Za ministrapredseda vymenovaný je Nikola Pašič, za jeho námestníka Anton Korošec, zahraničným ministrom je dr. Anton Trumbič, ministrom vnútra Svetozár Pribičević, ministrom výučby Spiro Davidovič, ministrom pravosúdia dr. Marko Trivkovič, ministrom kultu Joco Šunarič, ministrom roľníckych, baňských a ľudových záležitostí dr. Joco Vjelkovič, sociálnopolitickým ministrom Vjomil Korac, železničným ministrom mernik Vulovič, ministrom verejných prác Miloš Kapetanovič, ministrom stravovania a hospodárskeho priechodu Miloš Jovanovič, zákony porovnávajúcim ministrom dr. Albert Kramer, ministrom pošty a telerrafu dr. Lukinič. Ministerium pre zdravotnícke záležitosti ešte nezaplnili. Túto torbu zaplnia bosenským mohamedanom.

V Kabinete zastúpené sú všetky politické strany. Strany bývalého srbského kráľovstva zastúpené sú nasledovne: strana starých radikálov sú štyrmi, strana mladých radikálov s dvoma, nacionalisti s jedným, pokrokári s jedným a radikálni dissidenti s jedným ministrom.

Záležitosť pokoja.

Wilson na parížskom mestskom dome.

Paríž, 17. decembra. (Havas.) Predseda Wilson a jeho manželka včera predpoľudním urobili výlet do lesíka Boulogne a do Versaillesu. Na ceste ich obecnosť poznalo a pripravilo im vreľé ovácie. Vrátiac sa do paloty Murada predseda Wilson s Poincaréom a

s viac členami svojho výboru v slávnostnom pochode šiel na mestský dom. Pred palotou Murada a na uliciach shromaždený zástup dvoch predsedov oduševnene oslavoval. V radoch stojace čaty salutovaly, vojenské hudobné sbory hraly americkú hymnu a marseillaisu. Keď pochod prišiel na námestie pred mestským domom, zástup s jasotom pozdravil Wilsona. Dvaja predsedovia

sme sa nepresvedčili o potrebnosti nášho zakročenia. Predseda rozvinul, že Spojené Štáty preto sa zamiešaly do vojny, bo vedely, že aké hlboké rany zasadila vojna veľkým právnym zásadám, ale aj preto, lebo zásady ústredných mocností srdcia práve tak urážaly ako právo. Predseda vyslovil svoju radosť nad tým, že môže zistiť spoločnosť myšlienok a ideálov francúzskeho národa

Poklona sv. Troch³ Krá³ov.

sprevádzaní konca nemajúcim privolávaním na slávu vkročili do predsiene mestského domu, ktorá bola okrášlená americkými zástavami. Predsedníctvo mestskej rady tu privítalo dvoch predsedov. Wilson odpovedajúc na pozdravné slová predsedu hovoril:

— Americký ľud nespravodlivosť tejto vojny dojala tým viac, lebo vedel, ako spáchali nespravodlivosť. Nekonečnosť oceána nevedela nás prekaziť v tom, aby

s myšlienkami a ideálmi veľkého amerického národa. Pochod potom šiel do salóna, kde dávali raňajky. Po raňajkách predsedovi Wilsonovi odovzdali zlatú medailu, jeho manželke ale diamantami okrášlenú zlatú brošňu. Predseda si zapísal meno do takzvanej zlatej knihy. Vyhovuje žiadosti zástupu ľudu Wilson a Pershing vyšli na balkón. Potom predseda so sprievodom odišiel z mestského domu. Zástup znova oduševnene

demonštroval zaňho. Predseda vrátil sa do paloty Murada, odkiaľ o krátky čas šiel do vojenského ministerstva, aby navštívil Clemencéauva. Návšteva trvala asi za 10 minút.

Robotnícky vlak v plameňoch.

Hrozné nešťastie sa stalo v noci so soboty na neďaleku medzi stanicami Aszód a Tura. Robotnícky vlak č. 410, ktorý viezol železničných robotníkov z Budapešti na miškovskú čiaru, medzi menovanými stanicami sa zapálil. Zpomedzi cestovateľov mnohí boli ťažšie-lahšie popálení. O desnom nešťastí podávame nasledovnú zprávu:

V sobotu popoludní o 5. hodine 55 min. z východného nádražia v riadnom čase sa pohol osobný vlak č. 410. Tento vlak odváza z Budapešti robotníkov, ktorí opravujú dráhu. Osobný vlak i v sobotu (21. dec.) bol nabitý robotníkmi. Okolo 1/2 10. hodiny v noci vlak dojachal na gedelovskú stanicu, kde stojí 2—3 minúty. Týchto pár minút cestovatelia použili k tomu, aby sa vrhli na benzín vezúci vlak stojaci na susedných koľajniciach. Viacerí z nich naplnili si benzínom nádoby, ktoré mali pri sebe, a potom sa vrátili na vlak č. 410.

Vlak jachal ďalej ku stanici Tura. Jedon robotník zapálil si na cigarettu a horiacu zápalku náhodou hodil do benzínom naplnenej nádoby svojho suseda. Benzín hneď vybušil a za okamih celý vagón stál v plameni. Na strmej dráhe vlak nebolo možno hneď pristaviť, tak že o niekoľko minút aj za horiacim vagónom nasledujúce vagóny sa chytily plameňom. Nastráhaní robotníci s jachajúceho vlaku sossakovali čo horiace fakle.

Konečne vlak podarilo sa pristaviť. O nešťastí upovedomili náčelníka hatvanskej stanice, ktorý poslal pomocný vlak. Lahšie popáleným — asi 100 ľuďom — poskytli prvú pomoc, ťažko popálených na pomocnom vlaku dovezli do Budapešti. Mnohí boli tak povážlivo popálení, že ich ani nemohli odviezť do Budapešti. Pomocný vlak o 1/2 1. hodine po polnoci dojachal na východné nádražie v Budapešti, kde ho ochrancí čakali so štyrmi kočami. Vlak dovezol 45 nebezpečne popálených ľudí, mužských i ženských, ktorých hneď zaviezli do nemocnice.

Zprávy zahraničné.

Predseda portugalskej republiky zastrelili.

Z Lissabonu telegrafujú, že predseda portugalskej republiky Sidonio Paez v tom okamihu, keď chcel odcestovať do Oporta, padol v obeť útoku. Predseda usmrtili tri gule. Predseda zastrelili na perrone nádražia, keď sa rozprával s ministrami. Jedon mladík z bezprostrednej blízkosti viackrát strelil na predsedu, ktorého trafil do hlavy. Paez skríkol, vystrel ramená a padol do rúk svojich sprievodcov. V bezpovedomom stave zaviezli ho do nemocnice, kde čoskoro zomrel. Vraha a jedného jeho spoluvinníka naskutku zatkli.

Polícia na nádraží našla tri mrtvoly. Domnievajú sa, že vrah patrí ku lige republikánskej mládeže.

V Lissabone pre zavraždenie predsedu panuje veľká rozčulenosť. Dôstojníci, poddôstojníci a mešťania hufne tiahnu po uliciach a volajú o pomoc. Očakávajú veľké demonštrácie. Antona Paeza, brata zavraždeného predsedu, šablou ranili.

Reuterova kancelária oznamuje z Londýna: Portugalské vyslanectvo sdeľuje, že za predsedníctva námornického ministra Castru utvorila sa dočasná vláda.

Polsko a Nemecko.

Pretrhnutie diplomatického spojenia.

Poľská telegrafická agencia oznamuje: Predseda politickej sekcie zahraničného ministerstva dr. Karol Bader v sprievode Kajetána Moravského, referenta nemeckých záležitostí, grófovi Kesslerovi v mene poľskej vlády odovzdal notu, v ktorej poukazuje na pomery panujúce na horných východných stranách, kde nemecké vrchnosti páchajú skutky, ktoré urážajú záujmy poľského štátu a pokračujú spoločne s boľševikmi; poľská vláda z tejto príčiny je presvedčená, že každé ďalšie vyjednávanie s Nemcami nemá cieľu, ba z ohľadu vnútorného poriadku Poľska, ako i z ohľadu budúcich vzájomných pomerov bolo by len škodlivé. Z tejto príčiny poľská vláda prinútená je pretrhnúť diplomatický pomer s nemeckou republikou a nemeckého vyslanca prosí, aby s celým osobníctvom vyslanectva bez meškania odišiel z poľskej republiky. Gróf Kessler vyhlásil, že v najbližších hodinách odcestuje z poľského štátu.

CHYRNIK.

Z biskupstva baňskobystrického. Osvietený pán biskup baňskobystrický bývalého poľného duchovného Jozefa Ficzela vymenoval za kaplána do Baňskej Bystrice a Franca Valentina do Nyitratormásu.

Válečnú podporu budú platiť do konca februára. Uhorský vojenský minister nariadil, aby válečnú podporu do konca februára roku 1919. aj ďalej vyplácali. Koncom februára válečnú podporu prestanú vyplácať, bo vtedy dedinský ľud pri poľnom hospodárstve bude mať už zamestnanie a zárobky. Ohľadom mestského obyvateľstva minister vydá osobitné nariadenie. Kte dosiaľ nedostával válečnej podpory, pozatýmne dostať jej nemôže.

Usporiadanie učiteľských platov. Uhorská vláda na základe ľudového uzavretia zo 16. novembra m. r. uviedla do života zákon o usporiadaní platu a pensie učiteľských síl elementárnych škôl, odborných hospodárskych škôl a ovodášok. V smysle zákona štátni ľudoví učitelia a odborní hospodárski učitelia budú vriadení do VIII—IX., štátne ovodášky ale do X—XI. platebnej triedy. Učitelia, ktorí teraz majú začiatkový plat 1200 korún a ovodášky, ktoré majú 1100 korún začiatového platu, hneď postúpia do XI. platebnej triedy. Pri ustá-

lení platebného doplnku neštátných učiteľov ich prípadné kántorské príslušnosti sa nezarátajú. O sriadení pensie učiteľov vláda vydá nové nariadenie.

Vojenské školy pretvorí na občianske. Uhorské vojenské ministerstvo zaoberá sa s tým plánom, že vojenské nižšie a vyššie realky a kadettské školy v porozumení s ministrom osvety pretvorí na občianske stredné školy. Jediným ústavom, v ktorom budú vychovávať dôstojníkov, bude Ludovika akadémia v Budapešti.

Generálny štáb zanikne. Uhorský vojenský minister s privolením ministerskej rady starý generálny štáb zrušil. Dôstojníci generálneho štábu budú prelození ku svojim pôvodným čatám. Nabudúce ku službe generálneho štábu vojenský minister upotrebí len toľko dôstojníkov, koľko ich je ku tejto službe nevyhnutne potrebné. Cieľom tohto ustanovenia je napomôcť demokratizovanie armády zodpovedne dnešným požiadavkám.

Položenie košicko-oderbergskej železnice. V Iglove v piatok, 13. decembra večer shromaždilo sa asi 2000 zamestnancov košicko-oderbergskej železnice, aby sa poshovarali, čo majú robiť počas obsadenia krajov, cez ktoré sa košicko-oderbergská železnica ťahá. Uzavreli, že udržia úplnú premávku počas obsadenia, jestli pražská česko-slovenská Národná Rada zabezpečí istotu života a majetku, taktiež živnosť osobníctva železnice. Ku rade zo strany železnice chcú poslať trojčlenový výbor, mimo toho žiadajú, aby im plat a živnosť na tri mesiace vopred vyasignovali. Toto uzavretie telegraficky sdělili direktcii železničnej spoločnosti a uhorskému ministrovi obchodu.

Proti hnutiu sa vidiečanov do Budapešti. Na budapeštianskom policajnom hlavnom kapitanáte bola porada, na klorej ustáli, že prekazia hnutie sa vidiečanov do Budapešti. Kto není stalým obyvateľom hlavného mesta, tu pobudnúť dovoľia mu len v tom páde, jestli dokáže, že bezpodmienečne musí tu byť. Tymto cieľom postaví osobný úrad, vládny kommissariát pre verejný poriadok, na čelo ktorého dostane sa vládny kommissár Vladimír Szekely. Tento úrad vyhľadá cudzincov, ktorí sa bez základnej príčiny zdržujú v Budapešti. Každý prespolný človek musí prísť na vládny kommissariát a musí dokázať, že bezpodmienečne musí byť v Budapešti. Vidiecke vrchnosti požiadajú, aby ku cestovaniu do Budapešti dávaly legitímácie. Policajti vyhľadajú cudzincov v hoteloch, pensionátoch a sanatoriách, hlavné hniezda haličských židov a všetkých docitujú na políciu, kde zavedú pokračovanie cieľom ustalenia toho, či patričných treba nechať v Budapešti. Nariadenie proti hnutiu sa cudzincov do Budapešti vydajú najbližšie a hneď vstúpi do života.

Odobierka spišského f.špana. Spišský nadžupan barón dr. Tibor Máriássy na zimnom stolícnom výborovom shromaždení vydržiavanom 30. novembra, peknou rečou odobral sa od obecnstva stolice. Zo stolice poslal deputáciu do Budapešti, aby ministrovi vnútra predostreli žiadosť stolice ohľadom osoby nového nadžupana.

Valné shromaždenie košicko-oderbergskej železnice. Košicko-oderbergská železnica 17. decembra pod predsedníctvom Juliusa Ludvígha vydržiavala svoje XLVII. valné shromaždenie. Po predostretí ročnej zprávy, súvahy a záverečných účtov valné shromaždenie zprávu vzalo v známosť a v každom ohľade udelilo absolutorium. Účastinár dr. Fr. Perger vzhľadom na všeobecne známe pomery sa spýtal, aké poriadky byly porobené cieľom obránenia záujmov železnice a udržania premávky. Generálny direktor oboznámil valné shromaždenie s tými krokami, ktoré porobil tak u tunajších vrchností, ako aj u prímerovej kommissie antantu a ktoré viedly ku tomu výsledku, že osobníctvo spoločnosti dosiaľ mohlo udržať premávku. Valné shromaždenie túto zprávu s uspokojením vzalo v známosť.

Prevezenie vína bez certifikátu. Uhorský finančný minister na základe splnomocnenia vlády povolil slobodne previezť bársjaké víno za demarkacionálnu čiaru, do Juhoslávie, do Poľska, do nemeckej Austrie a do do Česko-slovenského štátu. Minister vyzval všetky premávkové podniky, žeby upovedomily svoje stanice, aby zásielky vína bez každého zvláštneho povolenia prijímaly a ďalej posielaly.

Cena zeme klesá. Až úžasne vysoké ceny, ktoré posledne platili za zem, teraz už so dňa na deň rapídne klesajú. Že aké je toto klesnutie ceny zeme, najlepšie ukazuje to, že počas poslednej licitácie zemi, za ktoré mesto Arad dostávalo 200 korún árendy za jutro, teraz sľúbili najviac 40 korún. A mesto aj za takúto árendu dá zeme do prenájmu, lebo sa obáva, že neskoršie ani toľko nedostane.

Cena poľnohospodárskych strojov. Krajinský výbor pre skúmanie cien v prítomnosti zastupiteľov majiteľov a robotníctva dielni na poľnohospodárske stroje zaoberal sa s revisiou cien poľnohospodárskych strojov. Revisiu žiadajú fabrikanti, ktorí prosili zdvihnutie ceny strojov. Výbor zaujal stanovisko proti zdraženiu poľnohospodárskych strojov.

268 detronizovaných panovníkov a následníkov trónu. Z Berlina oznamujú: Dľa zpráv nemeckých novin v Nemecku počet trónu pozbavených panovníkov a následníkov trónu obnáša 268.

O spaní.

Veľmi sa mýli, kto si myslí, že v noci naše telo na najmäkších perinách má odpočívať. Perím napchaná veľká spodná perina je veľmi nezdravá, nielen preto, že sa veľa peria parí, ale zvlášte preto, lebo nám kožu stále udržiava veľmi horúcou a skrze to nám ju veľmi rozmazná. Čo prikrývadlo najlepšie je plátňom obtiahnuté vlnené súkno, ktoré telo udržiava v primeranej teplote a ani vyparovanie sa kože neprekáža. Kto sa zakrýva duchnou naplnenou perím, nerobí múdre, lebo sa mu koža cez noc nevyparuje. Není zdravé ani to, keď sa až po uši zakryjeme, dosť je keď si prikrývadlo po podpazušie stiahneme na seba.

O tom, že ako treba ležať v posteli, ľudia zväčša nemajú ani pochopu. Najlepšie je ležať na pravom boku, lebo, keď takto ležíme, tak počas spania srdce a žalúdok slobodne môže konať svoju prácu. Jestli spíme na ľavom boku, tak si stlačíme srdce; jestli ale spíme na bruchu, tak prekážame účinkovanie žalúdka. Najlepšie je spať len na jednom vankúši (hlavnici), lebo takto krv najľahšie môže kolovať v žilách. Viac hlavnic nech má pod hlavou, lebo kto ťažko dýcha alebo kto pre nejaký iný neduh ten takto môže mať pokojnú noc.

Na tú otázku, že ako dlho máme spať, odpoveď je nasledovná: Dospelý človek, jestli je zdravý a práceschopný, má dosť, keď spí za 7—8 hodín. Nemluvňa takmer vždy má spať a dieťa 1—2-ročné nech spí denne 12—13 hodín. 6—7—8-ročné deti majú spať 11 hodín, 10—12-ročné 10 hodín a dorastajúca mládež 8—9 hodín. Hlavné je, aby sme si večer skoro ľahli a rano aby sme včasne vstali. Niektorí ľudia majú tú zlú obyčaj, že keď sa po 7—8-hodinovom spánku zobudia, ešte si

«za hodinku pokomotisujú» v posteli. Od tohoto treba odvyknúť, lebo je to celkom nezdravé.

Mnohí ľudia trpia na to, že nemôžu spať. Toto prirodzene môže mať mnoho rozličných príčin. Ne- treba hneď uspávajúce prostriedky užívať, lež treba si pomáhať prirodzeným spôsobom, ku pr. zmenením toho čo, patričný dosiaľ jedával. Nech probuje jedávať ľahšie pokrmy. Človek veľmi dobre spí po prachádzke v slobodnom alebo po letnom kúpeli pred ľahnutím si. V zime aj prílišne teplá izba nám odoberá spánok, lebo povetrie takejto izby krv ženie nám do hlavy a toto nás prekáža v zaspaní.

Telefon 154—76	Sviečky	Telefon 154—76
Farbiť sviečky ku vianočným stromkom kus po K	— 25	
10 kusov v poštovom baličku	—	220
20 kusov v baličku na príslušný	—	50
Parafín náhrada sviečok bez dymu a zápachu	—	2
hori sviečo, 10 kusov	—	185
100 kusov v poštovom baličku	—	450
20 kusov v baličku na príslušný	—	50
Pri objednaní ch na vidiť obnos popredku treba zaslať.		
Internac. onálna uč. Sp. Budapest, IV. Egyetem-utca 5.		

Zázračné šijace šidla len K 5.—

Šije najrýchlejšie štepštitých ako sijací stroj. Najlepší vynález, ktorým každý predmet z kože, roztrhané topánky, koňské naradia, pokrovice, vrecia atd. sám si opraví môže. Každému nevyhnutne potrebné. Záruka upotrebitelnosti. Cena komplet šijaceho stroja s cverkami, so 4 rôznymi hlami a s úpravou upotrebenia, kus po K. 5.— 8 kusy K 14.50. Zasiela s poštovou dobierekou M. Swoboda Wien, III, 2. Hiessgasse 13—49.

Svrbi'avost'

Svrbí?

svrab, prašinu najrýchlejšie odstraňuje dr. E. Flescha povodná, zákonom chránená

„SKABOFORM“-mast'

Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Tegel na prábu K 4.—, veľký tegel K 6.—, rodinná dávka K 15.—. Adresa objednania: dr. E. Flescha Korona lekáreň Győr. Pozorujeme na Skaboform zaámku ochrany.

8 halierov

(za jednu poštovú dopisničku) stojí Váš môj cenník, ktorý na žiadosť bezplatne pošle Vám cis. a král. dvorný zásielca Ján Konrad vývozný dom Br x 1819. číslo (Čecy). Ia. britva zo striebornej oce K 7.9 11. Brava so zabezpečením nivane: K 7.50. Dvojitého ostria náhradné nože tučet po K 12. Stroje ku strihaniu vlasov a rady K 26.—, 28.— Zasielanie s poštovou dobierekou alebo pri voprednom doposlaní obnosu. Zámna povolená alebo návrat peňazí.

Zapalujúci stroj len K 4.50

Hori vam od seba ľahky tlakom preto mie to zápalek nevyhnutne potrebný je k zažatú svetla cigár a ohňa. V pla-kej alebo gratovej podobe kus po K 4.50. 3 kusy K 18.— Náhradný kameň k zažihaniu tučet K —, 100 kusov K 15.— zasiela s poštovou dobierekou M. Swoboda, Wien, III/2. Hiessgasse 3—49.

Oznamy prijíma
administrácia

„Krest'ana“-a

Budapest, Szentkirályi-u. 28

8 halierov

(za jednu dopisničku) stojí Váš môj cenník, ktorý na žiadosť bezplatne pošle Vám Ján Konrad cis. a král. dvorný zásielca Br x 1816. číslo (Čecy). Modré 14 kar. zlaté zausnice: K 70, 80, 90. 14 kar. zlaté prstene s barvisým kameňom: K 60, 70 s diamantom K 80, 90. 100 s brilliantami K 120, 150. 200. 14 kar. zlaté naručnice: K 200, 250. 14 kar. zlaté naručnice (kolliers): K 80, 90 s oveskom K 100, 120, 150. Veľký sklad zlateho a strieborného tovaru každého druhu zasie anie s poštovou dobierekou alebo pri voprednom doposlaní obnosu. Zámna povolená alebo návrat peňazí.

Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponač stroj najdokonalejšie možno regulovať. Ľahkej práceschopnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou 120 korún, s prípravou na nohy 160 korún.

Tieto stroje zhotovuje a zasiela

IMRICH TÓTH, Jászalsószentgyörgy

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskéj dĺžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesiacnym upotrebovaním vlastného vynálezu masti. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: 6. 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierekou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmart 20.

Retiazky na ohlávku 7 K.

Retiazky pre lichvu s patent strunou strednej jakosti 11 korún 50 halierov, silnej doroby. Trovy doposlania a zaobalenia týkajú sa objednávateľa. K objednaní pri voprednom zaslaní peňazí alebo s poštovou dobierekou.

LENDVAI MÓR vývozný dom,
Budapest, VII., Kertész-utca 43.